

Sygn.akt III AUa 1261/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bohdan Bieniek

Sędziowie: SO del. Elżbieta Rostół (spr.)

SA Dorota Elżbieta Zarzecka

Protokolant: Emilia Janucik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2016 r. w B.

sprawy z odwołania J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy J. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 października 2015 r. sygn. akt III U 335/15

I. oddala apelację,

II. zasądza od J. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt III AUa 1261/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 kwietnia 2015 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 9 marca 2015 r. odmówił J. P. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na dzień 1 stycznia 1999 r. J. P. udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych natomiast nie udowodnił co najmniej 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, udowodnił jedynie 7 lat, 9 miesięcy i 6 dni.

J. P. odwołał się od tej decyzji. W uzasadnieniu odwołania wskazał, że w okresie od 10 czerwca 1981 r. do 30 czerwca 1990 r. pracował w Przedsiębiorstwie (...) w Wodę (...) w B. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał argumentację faktyczną i prawną jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 14 października 2015 r. oddalił odwołanie i zasądził od J. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Powyższe orzeczenie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zawartych w aktach organu rentowego oraz w aktach osobowych odwołującego. Dowodom tym dał wiarę albowiem zostały one sporządzone przez kompetentne organy, w zakresie przyznanych im upoważnień i w przepisanej formie, nie były one kwestionowane przez strony, nie budziły wątpliwości ani zastrzeżeń. Stąd brak było podstaw, aby poddawać w wątpliwość ich autentyczność bądź prawdziwość zawartych w nich twierdzeń i odmówić im przymiotu wiarygodności.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd ten stwierdził, że decydującą rolę w analizie charakteru pracy odwołującego pod kątem jej zakwalifikowania, jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych jest możliwość jej odniesienia do konkretnej pozycji wymienionej w Wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Rozporządzenie to wymienia enumeratywnie rodzaje wykonywanych prac, które uznawane są za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Do takich prac zaliczają się m.in. prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony (Wykaz A, Dział VIII, pkt. 2 rozporządzenia). Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem sądowym, wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia uprzywilejowanego kręgu podmiotów, stąd wymaga ścisłej wykładni i pewnego ustalenia przesłanek prawa. W postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów, nie obowiązują ograniczenia dowodowe właściwe dla postępowania administracyjnego. Niemniej jednak w pierwszej kolejności, przy ustalaniu okresów zatrudnienia, winny być uwzględniane dokumenty z przebiegu zatrudnienia - świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę, angaże, legitymacje ubezpieczeniowe i inne dokumenty potwierdzające okresy ubezpieczenia. Dopiero gdy dokumentacja pracownicza jest niepełna lub zawiera pewne rozbieżności, dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków ale jako dowodem uzupełniającym, potwierdzającym przebieg zatrudnienia. Dalej sąd pierwszej instancji wywodził, że skoro prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego, nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi ono zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Dlatego w tej kategorii spraw same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne (wyrok Sądu Apelacyjnego w B. z dnia 22 maja 2013 r., III AUa 952/12).

W ocenie Sądu Okręgowego analiza dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS i aktach osobowych odwołującego pozwala na uznanie, że udowodniony okres pracy w warunkach szczególnych wynosi 7 lat, 9 miesięcy i 6 dni. Co do pozostałego okresu zatrudnienia wskazanego w odwołaniu, sąd pierwszej instancji stwierdził, że brak jest podstaw upoważniających do przyjęcia pracy w tym okresie jako wykonywanej w warunkach szczególnych i nie uznał okresu zatrudnienia wnioskodawcy od 10 czerwca 1981 r. do 30 czerwca 1990 r. w Przedsiębiorstwie (...) w Wodę (...) w B.. Twierdzenia wnioskodawcy, że w spornym okresie nie świadczył on pracy na stanowiskach ślusarza remontowego, monter a mechanika maszyn budowlanych – nie wymienionych w Wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – sąd pierwszej instancji uznał za całkowicie gołosłowne i nie znajdujące potwierdzenia w zebranych w sprawie dowodach. Zeznania świadków H. M., S. K. i W. L. uznał za niekonsekwentne i intencjonalne i odmówił im wiary gdyż pozostają one w oczywistej sprzeczności z treścią umów zawartych przez odwołującego z pracodawcą w dniach 1 lipca 1985 r. i 1 sierpnia 1986 r., o wykonywanie czynności dodatkowych kierowcy. Z umów tych, złożonych w aktach osobowych J. P. wynika, że odwołujący wykonywał jedynie

dotatkowe czynności kierowcy i to w zamkniętym przedziale czasowym, ściśle skorelowanym z okresem, na który zawarto powołane umowy. Zatem twierdzenia wnioskodawcy, że w spornym okresie, wbrew zapisom wynikającym ze świadectwa pracy z dnia 29 czerwca 1990 r., nie świadczył pracy na stanowisku ślusarza remontowego, monter a i mechanika maszyn budowlanych lecz wyłącznie na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego, nie wytrzymują krytyki w konfrontacji z zebranymi w sprawie dokumentami.

Sąd Okręgowy wskazał, że postępowanie pracodawcy, polegające na angażowaniu wnioskodawcy na różne stanowiska pracy i jednocześnie powierzanie takich samych obowiązków (rzekomo wyłącznie na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego) byłoby pozbawione logiki, skoro ze świadectwa pracy i innych dokumentów niewątpliwie wynika różnicowanie sposobu zatrudniania odwołującego. Dlatego dał wiarę danym zawartym w dokumentach sporządzonych przez pracodawcę w okresie pracy wnioskodawcy na poszczególnych stanowiskach. Stwierdził też, że brak jest podstaw aby uznać, iż informacje zawarte w świadectwie pracy odwołującego z dnia 29 czerwca 1990 r., nie miały odzwierciedlenia w rzeczywistym przebiegu pracy wnioskodawcy w spornym okresie. Materiał dowodowy nie dał podstaw do zaliczenia spornego okresu do okresu pracy w szczególnych warunkach i z tych względów odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelacje od powyższego wyroku wniósł odwołujący. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu:

1. obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu przez sąd pierwszej instancji, że J. P. nie spełnia warunków do przyznania emerytury.
2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i ustalenie przez sąd pierwszej instancji, że J. P. nie spełnia warunków do przyznania prawa do emerytury, ponieważ nie udowodnił co najmniej 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych a jedynie 7 lat, 9 miesięcy i 6 dni. Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie. Zeznania wnioskodawcy jak również świadków H. M. i S. K. i zapisy w legitymacji ubezpieczeniowej jednoznacznie wskazują, że w spornym okresie J. P. pracował na stanowisku kierowcy samochodu, mechanika tj. wykonywał pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe apelujący wnosił o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do emerytury od 19 marca 2015 r. oraz zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego w wysokości 60 złotych,
2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz (...)kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego za postępowanie przed sądem drugiej instancji

ewentualnie

uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wnosił o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Rozpoznając niniejszą sprawę, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy prawa materialnego, tj. przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 748 ze zm.) – zwanej dalej ustawą emerytalną oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) – zwanego dalej rozporządzeniem. Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz wykładnię przepisów.

W niniejszej sprawie apelujący ubiega się o emeryturę w oparciu o podstawę prawną przewidzianą w art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40 tej ustawy, jeżeli w dniu jej wejścia w życie (czyli 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy tj. 25 lat dla mężczyzn. Warunkiem uzyskania przez ubezpieczonego prawa do emerytury w oparciu o art. 32 ust. 1 powołanej ustawy w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia jest wykazanie, że spełnia on następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiety i 60 lat dla mężczyzny i ma wymagany okres zatrudnienia w warunkach szczególnych, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W sprawie bezsporne jest, że wnioskodawca ukończył 60 rok życia, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, a na dzień wejścia w życie ustawy emerytalnej posiadał 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Kwestią sporną w niniejszej sprawie było legitymowanie się przez J. P. wymaganym, co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, co warunkowało przyznanie prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Przypomnieć należy, że w zaskarżonej decyzji organ rentowy uznał J. P. za udowodniony na dzień 1 stycznia 1999 r. okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach w łącznym wymiarze 7 lat, 9 miesięcy i 6 dni. Natomiast Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego uznał, że wskazywany w odwołaniu okres pracy od 10 czerwca 1981 r. do 30 czerwca 1990 r. w Przedsiębiorstwie (...) w Wodę (...) w B. nie może być zaliczony do stażu pracy w szczególnych warunkach bowiem skarżący nie wykonywał pracy kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia przepisu prawa procesowego art. 233 k.p.c. należy uznać go za niezasadny. Przepis art. 233 § 1 k.p.c. uprawnia sąd do oceny wiarygodności mocy dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału. W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozpoznając niniejszą sprawę, sąd I instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe na okoliczność ustalenia charakteru pracy wnioskodawcy w spornym okresie zatrudnienia, dopuszczając zgłoszone przez wnioskodawcę dowody z zeznań świadków, z zeznań wnioskodawcy i z legitymacji ubezpieczeniowej. Sąd Okręgowy dokonał też analizy dokumentacji pracowniczej znajdującej się w aktach osobowych J. P.. Ocena materiału dowodowego została dokonana w sposób bezstronny, zgodny z zasadami wiedzy i logicznego rozumowania oraz doświadczeniem życiowym.

Oceniając materiał dowodowy zgromadzony przed Sądem Okręgowym, Sąd Apelacyjny podziela stanowisko sądu pierwszej instancji, że sporny okres zatrudnienia J. P. nie podlega uwzględnieniu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach jako praca, o której mowa w dziale VIII, poz. 2 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia, tj. prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. W pierwszej kolejności należy podkreślić, że akta osobowe J. P. ze spornego okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Wodę (...) w B. są kompletne. Obrazują one szczegółowo przebieg zatrudnienia skarżącego. Ich dogłębna analiza nie pozostawia wątpliwości, że obrazują one rzeczywisty stan rzeczy. Wynika z nich, że J. P. został zatrudniony 10 czerwca 1981 r. na stanowisku ślusarza remontowego. Tego dnia został poddany egzaminowi kwalifikacyjnemu na stanowisko kierowcy – mechanika. Uzyskał wynik dobry z egzaminu z zakresu wiadomości i umiejętności niezbędnych do wykonywania prac odpowiadających danej kategorii zaszeregowania. Na podstawie tego egzaminu komisja uznała, że J. P. może zostać przyznana płaca według tabeli III kat. 6 na stanowisku ślusarza remontowego od 10 czerwca 1981 r., co znalazło swój wyraz w umowie o pracę z dnia 10 czerwca 1981 r. na okres

próbny a następnie w umowie o pracę na czas nieokreślony z dnia 24 czerwca 1981 r. Zakres egzaminu wykazany w protokole nie pozostawia wątpliwości, że na stanowisku ślusarza remontowego J. P. wykonywał czynności mechanika, również od 1 sierpnia 1983 r., kiedy dostał angaż montera mechanika maszyn budowlanych. Dopiero z dniem 1 lipca 1985 r. zawarto z nim umowę o wykonywanie **czynności dodatkowych kierowcy** i powierzono prowadzenie samochodu służbowego GAZ 53A o nr rej (...). W umowie tej wskazano, że za wykonywanie czynności kierowcy J. P. będzie otrzymywał 100 zł dziennie lub 80 zł dziennie w przypadku nie wykonywania czynności obsługi codziennej. Wynagrodzenie to przysługuje za każdy dzień, w którym są wykonywane czynności kierowcy. Kolejna taka sama umowa została zawarta 1 sierpnia 1986 r. Angaż płacowy z dnia 15 sierpnia 1986 r. dotyczący zmiany wynagrodzenia z dniem 1 sierpnia 1986 r. określa stanowisko J. P. jako montera mechanika maszyn budowlanych. Tym samym nie ma wątpliwości, że powierzenie dodatkowych czynności kierowcy nie skutkowało zmianą dotychczasowego stanowiska, bowiem czynności kierowcy były czynnościami dodatkowymi. Następną umową na wykonywanie dodatkowych czynności kierowcy samochodu GAZ została zawarta 1 lutego 1989 r. i za wykonywanie czynności kierowcy przyznano apelującemu dodatek do wynagrodzenia za każdy dzień kierowania samochodem w wysokości 140 zł. Stwierdzono, że dodatek za prowadzenie pojazdu służbowego przysługuje tylko w przypadku potwierdzenia karty drogowej przez dysponenta pojazdu. Określono, że nie może być on wyższy niż 2700 zł w skali miesiąca. Powyższe ograniczenie kwotowe w skali miesiąca wskazuje, że J. P. nie mógł wykonywać czynności dodatkowych przez cały miesiąc. Licząc, że miesiąc ma przeciętnie 20 dni roboczych, wynagrodzenie takie powinno wynosić 2800 zł. Zatem ograniczenie tego wynagrodzenia do kwoty 2700 zł, wskazywało, że nie może on wykonywać wyłącznie czynności dodatkowych kierowcy (akta osobowe J. P.).

Mając powyższą analizę akt osobowych na uwadze, należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, że oceny tej nie mogły zmienić zeznania świadków. Z zeznań tych wynikało zresztą, że J. P. wykonywał czynności kierowcy jak i mechanika. W ocenie świadków taki zapis powinien mieć miejsce w angażach. Również na te okoliczności zwraca dobitnie uwagę apelacja, wskazując konsekwentnie, że J. P. pracował w spornym okresie jako kierowca i jako mechanik. Na potwierdzenie powyższego przywołuje zapis w legitymacji ubezpieczeniowej, z której wynika, że w rozpatrywanym okresie J. P. pracował jako kierowca – mechanik.

W świetle powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawca nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Czynności kierowcy takiego samochodu apelujący wykonywał jedynie w pewnych okresach zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Wodę (...) w B. jako czynności dodatkowe. Jego główne obowiązki pracownicze związane były z pracą mechanika a te nie są wymienione w żadnej z pozycji Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia.

Mając na uwadze powyższe, zarzuty apelacyjne, okazały się nieuzasadnione. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego, zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 233 § 1 k.p.c. i na tej podstawie trafnie ustalił, że J. P. nie legitymuje się wymaganym co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych. W konsekwencji zaś prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował przepisy prawa materialnego, tj. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., Nr 490).